

SAKSBEHANDLER
Anne Midtrød

VÅR REF.
13/00961-25

ARK. B - Bygninger
30 (Frogn) Frogn - Ak

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
09.04.2014

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Se mottakerliste

Oscarsborg festning - Frogn kommune og Hurum kommune - Fredning ved forskrift med hjemmel i KML § 22a jf. § 15 - Vedtak

Riksantikvaren viser til forslaget om fredning av Oscarsborg festning i høringsbrev av 11.12.2013, til supplerende brev av 16.1.2014 og tilleggsutsending 27.1.2014.

Vi oversender med dette «*Forskrift om fredning av Oscarsborg festning med tilhørende anlegg i Frogn og Hurum kommuner*» fastsatt av Riksantikvaren 9.4.2014.

Fredningen skjer med hjemmel i lov om kulturminner 9. juni 1978 nr. 50 (kulturminneloven) § 22a, jf. lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) 10. februar 1967 kap. VII og forskrift av 9. februar 1979 nr. 8785 om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven § 12 nr. 1. Det er Riksantikvaren som fastsetter forskriften.

Bakgrunn for fredningssaken

Forsvaret har i samarbeid med Riksantikvaren utarbeidet en landsverneplan for Forsvaret der formålet var å finne fram til og velge ut for vern et representativt utvalg av Forsvarets bygninger og anlegg. Oscarsborg er ett av 14 anlegg som er definert som Nasjonale festningsverk. De nasjonale festningsverkene ble behandlet i St. meld. 54 (1992-93)

Fredningsforskriften for Oscarsborg inngår i det arbeidet som Riksantikvaren utfører med fredning av de nasjonale festningsverkene. Forslag til fredningsforskrift for Oscarsborg er utarbeidet på grunnlag av Verneplan for Oscarsborg, Forsvarsbygg 2004/2006.

For nærmere redegjørelse for fredningssakens omfang og begrunnelse viser vi til Riksantikvarens høringsbrev av 11.12.2013.

Saksgang og høringsuttalelser

Fredning ved forskrift ble varslet i brev av 19.9.2013 og ved kunngjøring i 2 aviser. Sammen med varsel om forskriftsfredning etter kulturminneloven § 22a var også varsel om fredning etter kulturminneloven §§ 15 og 19. Det kom 7 merknader til varselet. Deretter ble forslag til forskrift, kartvedlegg og høringsbrev utarbeidet. De merknadene som omhandlet anlegg i statens eie, og som ble valgt ut for fredning ved forskrift, ble referert og kommentert i høringsbrevet.

I høringsdokumentene datert 11.12.2013 var frist for uttalelser til høringen satt til 1.3.2014. Det var ved høringsfristens utløp mottatt høringsuttalelser fra 8 personer eller instanser. Etter det

har vi i tillegg mottatt høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus datert 23.3.2014 og fra Frogn kommune ved kommunestyrets uttalelse av 8.4.2014.

Som følge av høringsuttalelsen fra Miljøverndirektoratet er det foretatt en befarings på Håøya inkludert Tronstad for å avklare mulig konflikt mellom hensynet til vern etter naturvernloven og etter kulturminneloven. Dette har ført til endring av kartvedlegget for Håøya Søndre og Tronstad. Det vises til omtale av dette forholdet under avsnittet som omhandler høringsuttalelser og Riksantikvarens kommentarer til disse.

Riksantikvaren har mottatt høringsuttalelse fra følgende instanser og privatpersoner:

(Gruppert etter tema, ikke nødvendigvis kronologisk.)

Helge Gert Simonsen 29.1.2014

Simonsen tar opp høringsdokumentets omtale av retterstedet på Håøya, gjør oppmerksom på at Riksantikvarens omtale av dette har feil og forteller at det var i alt 12 ungdommer som ble henrettet der vinteren 1941/42.

Riksantikvarens kommentar

Vi beklager at vår omtale av stedet og hendelsene var mangelfull. Området med retterstedet vil inngå i fredningen.

Kystverket – Sørøst 9.1.2014

Kystverket viser til innspill ved varsel og har ingen øvrige merknader.

Stefan Docksjö 16.1.2014

Da Jetéen er menneskeskapt bør den ikke fredes. Den utgjør et hinder for sjøfarten og fritidsbåter. Han minner om at det er ulike syn på om Jetéen minsker utskiftingen av vann i Oslofjorden eller bidrar til større utskifting. Docksjö mener videre at den undersjøiske muren er problematisk i forhold til endret havnivå. For øvrig er han positiv til vernet av festningen.

Riksantikvarens kommentar

Vår oppgave er å verne kulturminner, det vil si minner etter ulike former for menneskelig virksomhet. Jetéen ble bygget som en del av forsvarsverket på Oscarsborg og det er derfor den inngår i verneplanen og i fredningen. Om det i framtiden er behov for større åpning av hensyn til sjøfarten eller andre hensyn vil dette kunne behandles som en dispensasjonssak, jf. forskriftens § 4.

Forsvarsbygg, Nasjonale festningsverk 28.2.2014

Forsvarsbygg peker innledningsvis på at verneplanen har dannet grunnlaget for fredningssaken og at Riksantikvaren har gjort oppmerksom på avvik fra denne i forskriftens verneutvalg og omfang. Forsvarsbygg støtter Riksantikvarens forslag i store trekk, men har merknader og spørsmål til noen områder og enkeltobjekter. Dette gjelder:

Kaholmene:

Skytetreningssdom 0036. Bygningen er ekstysk og ble tilflyttet i 1961. Dette sammen med beliggenhet, ombyggingshistorie, manglende utstyr og planer for ny virksomhet på stedet er momenter som trekkes fram som argumenter for å ikke ta bygningen med i fredningen.

Depotbygning 0054. Forsvarsbygg ønsker at fredningen følger verneplanens forslag om bare eksteriørvern og begrunner dette med at interiøret har gjennomgått relativt store endringer. Bygningens potensiale for ny bruk blir vurdert som større når interiøret ikke fredes.

Sjømurene ved Kaholmene har fått nye inventarnummer og Forsvarsbygg ber Riksantikvaren ajourføre forskriften for dette forholdet.

Bergholmen:

De oppjusteringene Riksantikvaren har foreslått for enkelte kulturminner på Bergholmen fra verneklasse 2 til fredning er uproblematiske. Forsvarsbygg støtter også at noen bygninger gis interiørvern, men de ønsker ikke interiørfredning av Befalsboligen 0126, som er i bruk som kystledhytte, av hensyn til mulighetene for oppgraderinger. For Mineverkstedet 0130 må interiørvernet presiseres til å gjelde opprinnelige overflater og elementer.

Nesset:

Ammunisjonsmagasinet 0001 som er en laftet bygning kledd med bølgeblikk ønsker Forsvarsbygg ut av fredningen på grunn av vedlikeholdssituasjonen.

Heer:

For Heer skanse, søndre batteri 1001 stiller Forsvarsbygg spørsmål ved forholdet mellom fredning og forvaltning som militærhistorisk landskap og ber om en presisering.

Riksantikvarens kommentar

Skytetrengsdom 0036: Etter nærmere vurdering og supplerende opplysninger fra Forsvarsbygg om at det i Landsverneplan for Forsvaret fase II vil bli foreslått å frede en annen dom knyttet til luftforsvaret, finner Riksantikvaren at skytetrengsdomen på Oscarsborg kan utgå av fredningsforskriften.

Depotbygningen 0054 har riktignok gjennomgått endringer mht. interiøret, men slik interiøret framstår i dag forteller det tydelig om bygningens bruk som depot med disk for utlevering av effekter og hyllesystem for oppbevaring. Riksantikvaren deler ikke Forsvarsbyggs syn at bare eventuelt opprinnelig interiør i denne bygningen vil ha verneverdi. Riksantikvaren mener at også interiør som forteller om bygningers skiftende bruk har interesse. Her har i tillegg bruken vært av samme karakter. Riksantikvaren velger likevel å imøtekomme eiers ønske om å stå fritt mht innvendige endringer da verneplanen har gitt forventinger om dette.

Sjømurene på Søndre Kaholmen med nye inventarnummer er listet opp i forskriften. Ingen sjømurer utgår av fredningsforskriften, men et par inventarnummer har annen lokalisering/utstrekning som følge av at Forsvarsbygg har gitt nye inventarnummer.

Befalsboligen 0126 har innvendig stor grad av autenticitet med unntak av overflater som er oppmalt. Ny innredning er typisk kommet som tillegg og har ikke ført til at opplevelsen av bygningen som to leiligheter fra slutten av 1800-tallet er endret. Riksantikvaren velger på tross av bygningens opprinnelige interiører å overlate til eier å sørge for at disse kvalitetene blir videreført. Interiørfredning utgår.

Mineverkstedet 0130 er utleid til Drøbak båtforening. Ønske om presisering av interiørvernet er tatt til følge.

Ammunisjonsmagasinet 0001. Bygningen vitner om at Forsvaret tok i bruk og endret bygninger til sitt formål, det er derfor svært beklagelig at forfallet av dette tidligere våningshuset på Øvre Nesset er kommet så langt at Forsvarsbygg ikke ser seg i stand til å ivareta sitt sektoransvar for dette bygget i verneklasse 2. Riksantikvaren imøtekommer eiers ønske om at det tas ut av forskriften, men forventer at bygningen dokumenteres før eventuell riving.

Heer skanse, Søndre batteri 1001. Riksantikvaren har etter nærmere vurdering kommet til at søndre batteri, som tidligere var nyttet som hamnehage, vil være tilstrekkelig ivaretatt ved at det ligger i et fredet forterreng. Det utgår dermed fra forskriften som fredet objekt, men forutsettes forvaltet i tråd med prinsippene for militærhistoriske landskap.

Riksantikvaren har med justeringer i forskrift og kart imøtekommet merknadene fra Forsvarsbygg.

Forsvaret, Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon (FAKT), datert 27.2.2014.

FAKT ser positivt på fredningsforslaget og sier seg enig i at en del artilleri og tilhørende utstyr som er plassert innenfor festningen inngår i fredningen og at disse gjenstandene er typiske for hva som ble benyttet ved festningen da den var i operativ bruk. Det er også utstilt andre våpen for å illustrere andre våpensystemer, disse er ikke nødvendigvis knyttet til Oscarsborg.

Riksantikvarens kommentar

Forskriften er justert ved at de største og viktigste våpnene oppstilt i batterier er tatt inn i forskriftsteksten for at det ikke skal være tvil om hvilke kanoner og utstyr som inngår i fredningen. Forsvarsmuseet kan, uten konsekvenser for fredningen, omplassere eller fjerne våpen som i dag er utstilt ved vestre kai og kasernen på Søndre Kaholmen. Det er positivt og vesentlig at øvrige løse gjenstander knyttet til forsvarsanlegget ivaretas som museale objekter lokalisert til Oscarsborg festning.

Finn Erik Hagen 12.2.2014

Hagen er nabo til anlegget på Kopås og forteller om virksomheten under krigen, bl.a hvordan sikt mellom festningsverkene var viktig og at vegetasjonen ble holdt nede. Han er kritisk til hvordan vegetasjonen har fått vokse uten at eier har skjøttet området. Området må holdes i hevd og det må vedtas en skjøtselsplan.

Riksantikvarens kommentar

Det er riktig at området ved kanonene og kommandobunker på Kopås hadde lite vegetasjon under krigen. Også Riksantikvaren ser det som viktig at området holdes åpent. Det er eier som har ansvaret for skjøtsel og for å utarbeide forvaltningsplaner for fredete byggverk og fredet forterreng jf. forskriftens § 5.

Akershus fylkeskommune 28.2.2014

Fylkeskommunen viser til uttalelse ved varsel og minner om at forsvarsanlegget har viktig lokal og regional betydning i tillegg til anleggets nasjonale verdi.

Fylkeskommunen tar til etterretning at man senere vil se nærmere på fredning etter kulturminneloven § 19 ved Husvik og Kopås. Fylkeskommunen ønsker en tydeliggjøring av ansvarsforholdene mellom Riksantikvaren og Fylkeskommune for områder fredet etter kulturminneloven § 19.

Fylkeskommunen etterlyser nærmere vurderinger og begrunnelser knyttet til anvendelse av ulike fredningshjemler i kulturminneloven, eksempelvis omtale av anlegg som ikke omfattes av forslaget til forskriftsfredning.

Fylkeskommunen minner om at ikke bare Riksantikvaren, men også fylkeskommunen må orienteres dersom Forsvaret avhender eiendom og anlegg til private.

Riksantikvarens kommentar

Fredning av statlig eiendom ved forskrift etter kulturminneloven § 22a har en enklere prosedyre enn fredning ved enkeltvedtak. Forskriftsfredningen forutsetter enighet med eier om fredningens omfang. For øvrig stilles de samme krav til kulturminneverdi uavhengig av fredningshjemmel. Forskriftens omfang har dermed formelle begrunnelser knyttet til eierskap og verneplanen som felles kulturminnefaglig grunnlag.

Riksantikvaren deler det synet at fylkeskommunen bør orienteres ved avhending av statlig eiendom. Slik informasjon til fylkeskommunen er for eksempel relevant i forhold til plansaksbehandling og tilskuddsformidling. Det er ikke nødvendig å presisere dette i forskriftsteksten, isteden kan det skje ved innarbeiding av en rutine. Forvaltning av kulturminner fredet ved forskrift skal følge forskriftens bestemmelser. Fredningsforskriften for Oscarsborg fastsetter Riksantikvaren som myndighet og gir mulighet for delegering, jf. § 7. Melding om salg er omhandlet i § 6 og der står det at kulturminneforvaltningen skal underrettes.

Riksantikvaren vurderer denne formuleringen som tilstrekkelig presis, men også tilstrekkelig fleksibel dersom forvaltning av forskriften skulle bli delegert.

Forvaltning av områder fredet etter kulturminneloven § 19 er i hht ansvarsforskriften delegert til fylkeskommunen uavhengig av om eierskapet er offentlig eller privat (jf. kap. 3 § 12 nr. 2). Fylkeskommunens merknader medfører ikke behov for endringer av forskriften om Oscarsborg.

Frogn kommune, kommunestyrets behandling 7.4.2014

Kommunestyret fattet enstemmig vedtak i tråd med administrasjonens innstilling og kommunen er dermed positiv til forslaget om fredning. Fredningsforslaget er i samsvar med arealformål og hensynssoner i gjeldende kommuneplan. Kommunens sier videre at de ønsker en snarlig oppstart av separat fredningssak etter lov om kultminner (kml) § 19 på Husvik og Kopås, der varslet forslag delvis er i konflikt med formål i kommuneplan og reguleringsplan. En avklaring innen 2015 anses som tilstrekkelig.

Riksantikvarens kommentar

Som vi redegjorde for i høringsdokumentet vil en mulig fredning etter kulturminneloven § 19 bli behandlet separat. Vi ser poenget om samtidighet i prosessene og vil bestrebe oss på oppfølging av fredningssak for områdefredning så snart som mulig. For øvrig har Forsvarsbygg anmodet Riksantikvaren om det samme.

Buskerud fylkeskommune 26.2.2014

Buskerud fylkeskommune har ingen større merknader til det fremlagte fredningsforslaget. Fylkeskommunen bemerker at Elton og Leina er tatt ut av det endelige fredningsforslaget. På generelt grunnlag anbefaler fylkeskommunen at det utføres tilstandsregistreringer av bygningobjekter som fredes underveis i en fredningsprosess.

Riksantikvarens kommentar

Områdene Elton og Leina med flere er varslet fredet etter kulturminneloven § 15. Fredning etter forskrift, slik vi gjennomfører nå, kan bare omhandle statens eiendom. Spørsmålet om fredning av øvrige deler av anleggene er dermed ikke endelig avgjort.

Anbefalingen om å foreta en tilstandsregistrering underveis i fredningsprosessen er god. Forsvarsbygg har hatt sin egen rutine for tilstandsregistrering og Riksantikvaren kommer til å be om at disse registreringene blir tilgjengelige for relevant kulturminnemyndighet. Det har uansett, på grunn av fredningssakens framdrift, ikke vært aktuelt for Riksantikvaren å foreta tilstandsregistrering for byggverk ved Oscarsborg festning i samband med fredningen.

Fylkesmannen i Buskerud 10.2.2014

Fylkesmannen i Buskerud viser til uttalelse til fredningsvarsel der forholdet til friluftsliv og naturmangfold var et viktig tema da Nettet inngår i statlig sikra friluftsområde. Da det går fram av høringsdokumentene at fredningen ikke vil påvirke friluftinteressene eller viktig naturmangfold i området, har fylkesmannen ingen spesielle merknader.

Riksantikvarens kommentarer

Miljødirektoratet tar også opp forholdet til statlig sikra friluftsområde ved Nettet i sin uttalelse. Det vises til Riksantikvarens kommentar til denne uttalelsen.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus datert 26.2.2014, mottatt 24.3.2014

Når det gjelder Håøya foreslår fylkesmannen at bare enkeltobjektene, og ikke forterrenget, inngår i fredningen. Dette begrunnes med at naturvernforskriften for Håøya åpner for vedlikehold av anleggene isolert sett, men ikke av det omkringliggende arealet.

Riksantikvarens kommentarer

Det vises til kommentarene til uttalelsen fra Miljødirektoratet under.

Miljødirektoratet datert 27.2.2014

Direktoratet tar opp to tema.

1) Det første temaet er forholdet til eksisterende sikret friluftsområde. Direktoratet skriver: «I høringsbrevets kommentarer til synspunktene som er kommet inn, kan det se ut til at fredning etter lov om kulturminner som utgangspunkt ikke skal påvirke friluftinteressene i det området som fredes. Vi mener dette utgangspunktet bør tillegges stor vekt i fremtidige vurderinger ved behov for fysisk tilrettelegging mht. friluftsliv».

2) Det andre temaet er forholdet til eksisterende naturreservat på Håøya som ble fredet ved kgl.res. 13.12.2002 med hjemmel i naturvernloven § 8. Formålet med fredning av Søndre Håøya naturreservat er å bevare et skogsområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Deler av området har urskognær karakter. Det er stor variasjon og kontraster fra nøysomme til svært rike vegetasjonstyper, variert og rik flora med flere sjeldne eller plantegeografisk interessante arter og sjelden og interessant insektfauna. Miljødirektoratet er enig i Riksantikvarens vurdering av at fredningen av de foreslåtte enkeltobjektene etter kulturminneloven ikke medfører motstrid mellom verneforskriften for Søndre Håøya naturreservat, siden verneforskriften for naturreservatet åpner for vedlikehold av eksisterende anlegg. Eventuell skjøtsel av omkringliggende arealer, for eksempel rydding av vegetasjon etc i skytesektorer og siktlinjer, vil imidlertid kunne være i strid med bestemmelser i naturvernverneforskriften av 13.12.2002. Miljødirektoratet mener det vil være uheldig dersom en forskrift etter kulturminneloven åpner for tiltak som er forbudt etter verneforskrift for naturreservatet. For Søndre Håøya foreslår Miljødirektoratet at kulturminnefredningen ikke omfatter uteareal (jf. forskriftsforslagets § 2). Arealet rundt enkeltobjektene på Søndre Håøya er ivaretatt gjennom naturreservatfredningen, og et eventuelt skjøtelsbehov og forholdet til verneforskriften kan vurderes i et nærmere samarbeid med Fylkesmannen.

Riksantikvarens kommentar

1) Generelt gjelder det ved fredning etter kulturminneloven at det ikke skal skje fysiske endringer utover vanlig vedlikehold. Dette vil gjelde fredet forterreng så vel som byggverk og anlegg. Dersom det er behov for tilrettelegging i form av fysiske inngrep eller tillegg i fredet terreng, vil det måtte behandles som en dispensasjonssak. Dagens bruk av områder til friluftsmål vil ikke bli påvirket av fredningen. Fredningssaken vil ikke påvirke andre rettslige forhold som allmenhetens adgang til strandlinje, ferdsel på innmark, fysiske stengsler mv.

Ved nærmere undersøkelser viser det seg at det offentlig sikrete friluftsområdet "Kinnertangen" omfatter hele eiendommen 54/2 og ikke bare stedet Kinnertangen. Forsvarsbygg ved Skifte eiendom solgte i 2009 hele denne eiendommen inkludert området mellom batteriet på Nesset og moloen ved Jetøen til Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). Kjøreadkomst til området er for øvrig begrenset ved låst bom hvor militær leietaker av Nesset disponerer nøkkel. I verneplanen for Oscarsborg fra 2004/2006 er området markert som verneområde ut fra kulturminneinteresser. Dersom Riksantikvaren hadde vært klar over at området hadde et annet offentlig eierskap enn Forsvaret, ville vi ha nevnt dette spesielt i høringsdokumentet.

Disse forholdene; at området er offentlig sikret for friluftsliv, eid av Miljødirektoratet og solgt ut av Forsvaret vil likevel ikke føre til endringer av arealets vernestatus i fredningsforskriften, da områdets utforming er direkte knyttet til masseuttak til festningen og skuddsektor fra batteriet på Nesset i tillegg til at vern etter kulturminneloven har vært forutsatt siden verneplanen ble utarbeidet. Mulighet for tilrettelegging for friluftsliv på dette stedet vil være avhengig av typen tilrettelegging. Forhold som må ivaretas på dette stedet er at strandlinjen bevares, at adkomst til byggverkene på Nesset beholdes, at siktlinjer og skytesektorer holdes åpne og at tilstrekkelig av masseuttakets form beholdes. Det tidligere masseuttaksområdet er robust i sin karakter og kan dermed tåle noe endring uten at kulturminneverdiene vil reduseres i særlig grad. Endringer vil måtte bli behandlet som dispensasjon fra fredningsforskriften, hvor samfunnsmessige interesser knyttet til områdets bruk for friluftsliv vil ha betydning.

2) Forskrift om Søndre Håøya naturreservat sier i § 4 at det er et generelt unntak fra vernebestemmelsene for «vedlikehold av anlegg som er i bruk ..» og for «Organisert ferdsel i forbindelse med forsvarsmuseets anlegg». Videre åpnes det for unntak etter søknad for «Spesielle tiltak i forbindelse med drift av museumsanleggene i tilknytning til forsvarsmuseet»

Det er ikke lenger militær aktivitet på Håøya. Forsvarsmuseet ved Oscarsborg Festningsmuseum nyttet tidligere enkelte av byggverkene til lager. Denne bruken har nå i det alt vesentlige opphørt. Eier er forøvrig Forsvaret, ikke Forsvarsmuseet. Det er Forsvarsbygg som er Forsvarets eiendomsforvalter. Området inneholder i tillegg til de opplistete kulturminnene i forskriften en rekke forsvarsrelaterte byggverk som det har vært forutsatt skulle forvaltes som militærhistorisk landskap. Gjeldende forskrift for naturreservatet er dermed ikke tilstrekkelig presis til å kunne ivareta behovet for vedlikehold av kulturminnene som fredes. Naturreservatforskriften gir heller ikke tilstrekkelig hjemmel for vegetasjonsskjøtsel for å begrense forfallet på de øvrige kulturminnene som ikke fredes. På denne bakgrunnen ble det som en oppfølging av uttalelsen fra Miljødirektoratet arrangert en befaring til Håøya 17.3.2014. Riksantikvaren ønsket primært å opprettholde forskriften mht fredning av forterrenget på Håøya. Forut for befaringen hadde Riksantikvaren presisert at spørsmålet om en eventuell åpning av skytesektorer og siktlinjjer og medfølgende fjerning av vegetasjon vil måtte behandles som dispensasjon etter forskriften om naturreservat.

Uttalelse i e-post fra Miljødirektoratet datert 21.3.2014, mottatt 24.3.2014

Uttalelsen gjengis her i det vesentligste da den konkluderer i forhold til tidligere uttalelser fra både Miljødirektoratet og fylkesmannen i Oslo og Akershus og i forhold til dialogen som har vært mellom disse instanser og Riksantikvaren:

«Søndre Håøya naturreservat er vernet ved kgl.res. 13.12.2001. Fylkesmannen i Oslo og Akershus er forvaltningsmyndighet for Søndre Håøya naturreservat, men har ikke myndighet til å endre verneforskriften. Miljødirektoratet har ved delegasjonsbrev av 3.11.1988 delegert myndighet til å «foreta andre endringer i vernebestemmelsene som ikke strider mot formålet med vernet».

Verneforskriften for naturreservatet gjør unntak fra vernebestemmelsene for «vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet». Verneforskriften har ikke egne bestemmelser om kulturminner, men åpner for at det kan gis dispensasjon til «spesielle tiltak i forbindelse med drift av museumsanleggene i tilknytning til forsvarsmuseet».

I forskriftsmalen for nye naturreservater er det tatt inn som standard en bestemmelse om at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon fra vernebestemmelsene for «istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner».

På befaring på Søndre Håøya ble det etablert en felles forståelse mellom Riksantikvaren og Fylkesmannen i Oslo og Akershus om hva av vegetasjon som kan fjernes uten nærmere søknad om dispensasjon fra verneforskriften. Det er vegetasjon som vokser på og i selve det fredete kulturminnet, og vegetasjon som sprenger eller åpenbart vil komme til å sprengre tørmurer eller betongkonstruksjoner eller gjøre adkomster eller løpeganger uframkommelige.»

... og videre

«Etter Miljødirektoratets vurdering vil åpning for generell skjøtsel av kulturminner uten krav om dispensasjon uansett kreve en endring i verneforskriften. Det som etter gjeldende forskrift kan gjøres uten søknad er tiltak som anses som vedlikehold. Det vil kunne være en skjønsmessig vurdering om et tiltak er å anse som skjøtsel eller vedlikehold.

Miljødirektoratet mener det her er behov for klare regler for hva som er søknadspliktig og hva som kan gjøres uten søknad. Miljødirektoratet mener derfor det er hensiktsmessig å gjøre en endring i verneforskriften i tråd med det som foreslås i alt. 2. En endring i verneforskriften krever høring, og vil derfor ikke kunne gjennomføres formelt før 9. april, men Miljødirektoratet vil kunne sende forslag om endring på høring så raskt som mulig.

Miljødirektoratet foreslår at det i verneforskriften for Søndre Håøya naturreservat tas inn en unntaksbestemmelse for «*skjøtsel av kulturminner som er fredet i medhold av kulturminneloven*», og at det i høringen fremgår at tillatt skjøtsel omfatter fjerning av vegetasjon som vokser på og i selve det fredete kulturminnet, og vegetasjon som sprenger eller åpenbart vil komme til å sprengte tørrmurer eller betongkonstruksjoner eller gjøre adkomster eller løpeganger uframkommelige.

Samtidig tas inn en generell bestemmelse som åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til skjøtsel av kulturminner i tråd med standarden. Dette vil åpne for at det kan gis dispensasjon til skjøtsel av andre kulturminner enn de som omfattes av Riksantikvarens fredningsvedtak.

Miljødirektoratet legger til grunn at dette er endringer i verneforskriften som kan foretas av Miljødirektoratet etter delegert myndighet».

Riksantikvarens kommentar

Konklusjonen der Miljøverndirektoratet går inn for å endre sin forskrift imøtekommer behovet for å vedlikeholde de byggverkene som blir fredet på Søndre Håøya og på Tronstad. For de øvrige både krigs- og forsvarshistoriske kulturminner på Håøya kan det, etter innvilget dispensasjonssøknad, bli mulig å foreta skjøtsel i samsvar med prinsippene for forvaltning av «militærhistorisk landskap», dvs tiltak som kan utsette forfallet. Riktignok er Riksantikvaren av den oppfatning at dette kan føre til en rekke dispensasjonssøknader til fylkesmannen, men vi har i forhold til kulturminneverdiene, som vi er satt til å forvalte, ikke innvendinger til løsningen. Naturvernforskriften vil bli endret slik at fredete kulturminner kan forvaltes i tråd med prinsippene for god forvaltning av kulturminner (uavhengi av eierskap eller bruk) og uten dispensasjonsbehandling. Tiltak, vedlikehold eller skjøtsel av andre kulturminner i forterrenget samt eventuell vegetasjonsrydding i sikte- eller skytesektorer vil, for de delene av Håøya som omfattes av fredning etter naturvernloven, kreve søknad til fylkesmannen. Riksantikvaren endrer to kartvedlegg som følger av dette. I tillegg er Retterstedet lagt inn i fredningsforskriften og avmerket på kartet.

Naturmangfold

Det er i høringsbrevet redegjort for forholdet til naturmangfoldet. Vi viser til denne gjennomgangen. De justeringer av fredningsomfanget som er foretatt etter høringen vil ikke ha negative konsekvenser for naturmangfoldet.

Konklusjon

Som følge av dialogen med Miljødirektoratet og fylkesmannen i Oslo og Akershus er fredningsforskriften endret for Håøyas del ved at forterrenge er tatt ut. Dette er gjort for å imøtekomme behovet for enhetlig forvaltning av området fredet ved forskrift etter naturvernloven. Med den bebudete endring av forskriften etter naturvernloven, er det Riksantikvarens vurdering at disse endringene ikke vil få negative konsekvenser for kulturminnene i området.

Uttalelsen fra Forsvarsbygg har medført at enkelte objekter er tatt ut av listen over fredete objekter. For enkelte objekter er omfanget av interiørvern endret. Forskriften er også oppdatert når det gjelder inventarnummer for brygger/kaier på Søndre Kaholmen.

Riksantikvaren vurderer at disse endringene samlet vil ha liten konsekvens for helheten i fredningsforskriften og heller ikke skaper behov for fornyet høring.

Øvrige høringsuttalelser støtter fredningsforslaget, har forslag som vil bli tatt opp i andre sammenhenger eller har merknader som ikke innebærer endringer av fredningsforskriften.

Riksantikvaren vurderer at saken er tilstrekkelig opplyst og redegjort for og at høringsinnspillene dokumenterer en generell tilslutning til forslaget om fredning slik at forskriften kan utferdiges.

Kunngjøring av forskriften, tinglysing og salg

Forskrift om fredning av Oscarsborg festning med tilhørende anlegg i Frogn og Hurum kommuner er fastsatt av Riksantikvaren 9.4.2014 og følger vedlagt sammen med 8 kart som viser lokalisering av fredningsobjektene og avgrensing av det fredete forterrenget.

Forskriften vil bli kunngjort i Norsk Lovtidend avd. II. Vedtak om fredning ved forskrift er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan derfor ikke påklages. Ved avhending av eiendommer ut av Statens eie, skal henvisning til forskriften og dato for kunngjøring i Norges Lovtidend tinglyses som en heftelse på eiendommen.

Orientering om avhending, kopi av skjøte og opplysninger om nye eiere må sendes kulturminnemyndighetene ved Riksantikvaren og fylkeskommunen umiddelbart etter at eierskifte er gjennomført.

Riksantikvaren ber om at aktuelle kjøpere eller leietakere gjøres kjent med forskriften og innholdet i dette brevet.

Vennlig hilsen

Jørn Holme

Dagfinn Claudius

Vedlegg: 9
Det er forskriften og 8 kart

Kopi med vedlegg til:

Oslofjordens friluftsråd , Gamle Drammensvei 203, 1337 SANDVIKA/ Akershus fylkeskommune, Postboks 1200 Sentrum, 0107 OSLO/ Oslofjordens friluftsråd , Gamle Drammensvei 203, 1337 SANDVIKA/ Buskerud fylkeskommune, Postboks 3563, 3007 DRAMMEN/ Petra Charlotte Bjerknes, Husvikveien 42, 1443 Drøbak/ Forsvarsmuseet, Bygning 62Akershus festning, 0181 OSLO/ Helge Gert Simonsen/ Fortidsminneforeningen , Dronningens gate 11, 0152 OSLO/ Ulf Bjerknes, Husvikveien 42, 1443 Drøbak/ Fortidsminneforeningen - Oslo og Akershus , Vøienvolden gård - Maridalsveien 120, 0461 OSLO/ Finn Erik Hagen, Vindfangerveien 8, 1443 DRØBAK/ Vestby kommune , Pb 144, 1541 VESTBY/ Irene Udahl, Husvikveien 37, 1443 Drøbak/ Fortidsminneforeningen - Buskerud avdeling , Pb 379 Bragernes, 3001 DRAMMEN/ Stefan Docksjö

Mottaker	Kontakt-person	Adresse	Post
Forsvarsbygg		Postboks 405 Sentrum	0103 OSLO
Forsvarsdepartementet		Pb 8126 Dep	0032 OSLO
Frogn kommune		Postboks 10	1441 DRØBAK
Fylkesmannen i Buskerud		Postboks 1604	3007 Drammen
Fylkesmannen i Oslo og Akershus		Postboks 8111 Dep	0032 Oslo
Hurum kommune		Prestegårdsalleen 4	3490 KLOKKARSTUA
Kystverket - Sørøst		Serviceboks 2	6025 ÅLESUND
Miljødirektoratet - Trondheim		Postboks 5672 Sluppen	7485 TRONDHEIM
Nasjonale Festningsverk		Postboks 405 Sentrum	0103 OSLO
Forsvaret - Avdeling for kultur og tradisjon		Postmottak	2617 LILLEHAMMER
Klima- og miljødepartementet		Postboks 8013 Dep	0030 Oslo